

Znanstveni simpozij

SINODALNOST

izazov i prilika

Programski i organizacijski odbor:
prof. dr. sc. Nikola Vranješ (predsjednik),
prof. dr. sc. Ana s. Thea Filipović (članica),
doc. dr. sc. Marijana Mohorić (članica),
lic. theol. Marko Vuković (član)

ZAGREB, 6. PROSINČA 2024.,
DVORANA I, VLAŠKA 38

Izv. prof. dr. sc. Branko Murić

Hrvatski doprinos razvoju teologije sinodalnosti

Završnim dokumentom XVI. redovne opće skupštine Sinode o sinodalnosti započinje za Crkvu novo razdoblje u recepciji i hermeneutici prijeđenog sinodalnog puta. Tijekom cijeloga pontifikata pape Franje, a osobito tijekom trogodišnjeg razdoblja odvijanja Sinode o sinodalnosti, umnožili su se radovi teologa koji su analizirali i produbljivali pojam sinodalnosti. Ono što se predlaže kao daljnji poticaj u osnaživanju načela sinodalnosti jest razvijati teologiju sinodalnosti, a što proizlazi iz pripravnih dokumenata Sinode o sinodalnosti kada se govori o potrebi „izobrazbe i odgoja za sinodalnost.“

U izlaganju će se prikazati i analizirati glavni naglasci iz recentnih stručnih i znanstvenih radova teologa s hrvatskog govornog područja koji su izravno obrađivali temu sinodalnosti i tako doprinijeli njenom razumijevanju i recepciji u Hrvatskoj. Kako bi se dobila cjelovitija slika o recepciji teme sinodalnosti u Hrvatskoj, potreban je i širi uvid o provedbi sinodalnih procesa od 2021. godine na razini (nad)biskupija i Hrvatske biskupske konferencije. Na temelju dobivenog uvida uočava se temeljna poteškoća „komunikacijskog loma“ koji se dogodio između teologa – biskupa – svećenika – vjernika. To još više naglašava potrebu razvoja teološke izobrazbe za sinodalnost i, specifično, razvoja teologije sinodalnosti.

Ključne riječi: sinodalnost, teologija, teologija sinodalnosti, hrvatski teolozi

Prof. dr. sc. Ana Thea Filipović

“Narodna Crkva“ i sinodalna ekleziologija naroda Božjega kao teološki i pastoralni izazov

Imajući pred očima iskustvo i koncept tzv. „narodne Crkve“, koji je još uvijek prevladavajući u Hrvatskoj, i koncilsku ekleziologiju naroda Božjega na kojoj se temelji aktualni sinodalni proces, u izlaganju se nastoje dokučiti razlozi suzdržanosti prema sinodalnoj preobrazbi Crkve. Potom se nastoji ukazati na zadaće teologije u analizi, razumijevanju i usmjeravanju crkvenog djelovanja i života, osobito u posredovanju i učenju sinodalnog iskustva Crkve te razumijevanju posljedica za pastoralnu praksu u Hrvatskoj.

Ključne riječi: narod Božji, sinodalna ekleziologija, sinodalni proces, „narodna Crkva“, teologija

Izv. prof. dr. sc. Denis Barić

**Poticaji sinodalnosti biskupijskih sinoda
održanih u demokratskoj Hrvatskoj**

Biskupijska sinoda, koja u Crkvi ima dugu tradiciju, događaj je od iznimne važnosti za jednu mjesnu Crkvu. Ona predstavlja skupštinu izabranih svećenika, članova ustanova posvećenoga života i vjernika laika koji imaju zadatak pomoći dijecezanskom biskupu na dobrobit cijele biskupijske zajednice. Upravo zbog raznolikosti službi i poziva, na sinodi dolazi do posebnoga izražaja eklesiologija zajedništva osvijetljena naukom Drugoga vatikanskog koncila. Sinodalnost je bitna značajka Crkve kao zajednice Božjega naroda koja promiče sudjelovanje svih članova Crkve i slijedi put dijaloga. Svaka biskupijska sinoda ima pred sobom dvije vrste ciljeva: obnovu vjere i produbljanje crkvenoga zajedništva. Osim odluka i dekreta koji se očekuju kao plodovi, sinoda po svome kolegijalnom stilu potiče suradnju i suodgovornost svih članova biskupijske Crkve koji su okupljeni oko svojega pastira. Ona očituje biskupijski karakter Crkve, a u pripadnicima Božjega naroda jača svijest pripadnosti istoj mjesnoj Crkvi. Na primjeru dviju održanih biskupijskih sinoda u mjesnim Crkvama u demokratskoj Hrvatskoj – Đakovo (2009.) i Zagreb (2022.), u izlaganju će biti predstavljeni određeni poticaji za jačanje sinodalnosti koji su bili prepoznatljiviji u pripremi biskupijske sinode, u sinodskim zasjedanjima, te u donesenim izjavama i odlukama.

Kljune riječi: sinoda, biskupijska sinoda, sinodalnost, mjesna Crkva, Đakovo, Zagreb

Doc. dr. sc. Jakov Rađa

Sinodalna Crkva: izraz proročke karizme Božjeg naroda

»Sinodalnost je put na koji Bog poziva Crkvu u trećem tisućljeću«. Tim riječima papa Franjo je otvorio Sinodu o sinodalnosti koja je odmah otvorila niz pitanja i postala predmetom brojnih kritika. Što je to sinodalnost i kakva je to sinodalna Crkva? Premda se riječ »sinodalnost« ne pojavljuje u dokumentima Drugog vatikanskog koncila, radi se o logičnom nastavku koncilskih intuicija koje počivaju na jednoj širokoj eklezijalnoj viziji koja hijerarhijsku službu u Crkvi smješta u kontekst teologije Božjeg naroda. Sinodalna Crkva rađa se iz uvjerenja da Bog ne prestaje voditi zajednicu svojih učenika kroz povijest i ne prestaje joj se obraćati svojim glasom, ali također traži da ta riječ bude prepoznata kroz oslušivanje svih članova Božjeg naroda i kroz razlučivanje. Jedan od načina kako Kristovi učenici mogu odgovoriti na pitanje – što Duh danas govori Crkvi? – jest oslušivanje Božjeg naroda koji posjeduje proročku karizmu, razlučivanje koje pripada pastirima i provedba koja pripada svim kršćanima, svakome prema položaju i službi koju vrši u Crkvi. Papa Franjo u svojem nas pontifikatu ne prestaje iznenađivati pokretanjem procesa u Crkvi, a ovaj posljednji koji ide u pravcu većeg naglaska na sinodalnosti od osobitog je značenja za sve razine Crkve. Tvrdnjom da »svatko ima nešto za naučiti« i da »vjerni narod, zbor biskupa i Rimski biskup« trebaju »slušati jedni druge«, a svi zajedno Duha Svetoga, Papa je, kao vidljivo načelo i temelj crkvenog jedinstva, pokazao da svoju službu ne želi vršiti samo monarhijski, nego i sinodalno, a na svim biskupima i partikularnim Crkvama sada je odgovornost da ga slijede na tom sinodalnom putu.

Ključne riječi: sinodalna Crkva, proročka karizma, Božji narod, Duh Sveti, biskup

Preobrazba kateheze u sinodalnoj preobrazbi Crkve

Prof. dr. sc. Nikola Vranješ / Prof. dr. sc. Josip Šimunović

Suvremeni odrazi sinodalnosti u pastoralom djelovanju

Kao konstitutivna dimenzija života Crkve, sinodalnost se ujedno pokazuje i kao neizostavni obris načina njezina djelovanja, tj. kao stil ponašanja i aktivnog sudjelovanja. Kao takva u posljednjim je godinama, pored različitih izazova i napetosti, ipak polučila mnoge dobre plodove u konkretnom pastoralnom angažmanu Crkve. Pontifikat pape Franje u ovome je pogledu potaknuo aktualizaciju različitih oblika sinodalnog gibanja i sudjelovanja na različitim razinama života Crkve. Odrazi tih gibanja u teološko-pastoralnom smislu predstavljaju izuzetno važne elemente razvitka ukupnog pastoralnog djelovanja danas, a to će još više predstavljati u bližoj budućnosti.

U ovome izlaganju od istih se predstavlja i izrazitije ističe više elemenata. To je u prvome redu element povratka duhovno-molitvenoj i sakramentalnoj okosnici crkvenog angažmana, zatim snažnije međusobno uvažavanje svih članova Crkve, a osobito različitih subjekata izravnije pastoralne aktivnosti, daleko snažnije međusobno slušanje, ali i jasnije uvažavanje specifičnosti pojedinih službi, zaduženja i uloga u pastoralu. Pored toga, ističe se i veća razina prepoznatljivosti značenja angažmana vjernika laika, s osobitim osvrtom na ulogu žene u životu Crkve, odlučnije suočavanje s izazovnijim elementima odnosa prema određenim društvenim i kulturalnim pitanjima, kao i daleko aktivnije uključivanje različitih sastavnica pastoralne aktivnosti u procese pastoralne savjetodavnosti i projektualnosti, osobito na razini župa, ali i pokreta i manjih zajednica vjernika u Crkvi.

Ključne riječi: sinodalnost, pastoral, Crkva, odraz, služba

„Sinodalnost“ je izraz koji posljednjih nekoliko godina gotovo svakodnevno odjekuje u crkvenom, ali i širem društvenom kontekstu. Pod utjecajem pape Franje odvija se od 2021. godine jedno artikulirano „sinodalno putovanje“, koje zapravo potiče cijelu Crkvu da se ostvaruje u procesu slušanja, dijaloga, razlučivanja i pastoralnog obraćenja, obilježenog slobodnom i njegovanom raspravom, u zajedništvu vjere i voljom da se traži veće dobro Crkve i prikladnije putove ostvarenja njezina evangelizacijskog poslanja. Odjek sinodalnog hoda Crkve rezultira vrlo raznolikom učincima u pojedinim crkvenim kontekstima. Jedan od razloga je i taj što pojam „sinodalnosti“ nije unificirano definiran. Unatoč toga mogu se uočiti neke konstante u opisima toga specifičnog „modus vivendi et operandi“ Crkve (Commissione teologica internazionale, *La sinodalità nella vita e nella missione della Chiesa*, 2018.). Naime, ukoliko se sinodalnost shvaća kao konstitutivna dimenzija Crkve, očitovanje sinodalnosti u njoj mora biti sve veće i treba zahvatiti sve aspekte kojima ona nastoji očitovati stvarnost Kraljevstva Božjega na zemlji. Tema ovog izlaganja želi odgovoriti na pitanje što to zapravo znači za crkvenu katehezu u naše vrijeme.

Analizom sinodalnih dokumenata u izlaganju će se nastojati odgovoriti na to pitanje polazeći od nekih specifičnosti sinodalnog načina života i djelovanja Crkve koje na poseban način predstavljaju izazov suvremenoj katehezi. U drugom dijelu elaborirat će se neke od tih specifičnosti kako bi se istaknula važnost preobrazbe kateheze u sinodalnoj preobrazbi Crkve. Kateheza koju inspirira „duh sinodalnosti“ (Marmion 2021.) može uvelike doprinijeti razvoju sinodalnog lica Crkve ukoliko u svojim procesima nastoji integrirati konstitutivne elemente sinodalnog hoda. To nastojanje nosi sa sobom određene rizike i u ostvarenju istoga moguće je naići na niz poteškoća, stoga će se u trećem dijelu izlaganja ukazati na neke od njih, a osobito na one koji se posebno tiču aktualizacije sinodalnog modela kateheze u hrvatskom kontekstu. Te se poteškoće mogu razmatrati i kao izazovi na koje je potrebno odgovoriti propozitivnim prijedlozima u duhu sinodalne metodologije hoda Crkve.

Ključne riječi: sinodalnost, evangelizacijska kateheza, sinodalni model, izazovi preobrazbe

Izv. prof. dr. sc. Tomislav Kovač

Sinodalna Crkva kao Crkva dijaloga

Dijalog sa svijetom i unutar same Crkve jedno je od bitnih obilježja (poslije)koncilskog naučavanja i evangelizacijskog poslanja Katoličke crkve. To se posebno istaknulo tijekom Biskupske sinode o sinodalnosti (2021.-2024.), koja je unijela novu dinamiku kulturi dijaloga među svim članovima Crkve. U izlaganju će se promišljati o stvarnom mjestu koje dijalog ima u životu Crkve; podsjetit će se na dijaloška načela i metode sinodalnoga procesa; ukazat će se na glavne pretpostavke i zapreke dijalogu uopće, a osobito unutar Crkve; napokon, naglasit će se kako je dijalog, u teološko-pastoralnoj perspektivi, ključno sredstvo zajedničkoga rasta Božjega naroda i znak njegove vjerodostojnosti kako iznutra, tako prema van.

Ključne riječi: dijalog, Crkva, sinodalnost, Božji narod, zajedništvo